

Studieförbundens ekonomi

— 2014

INNEHÅLL

Sammanfattning.....	4
Nyckeltal 2014	6
Inledning	8
All verksamhet på samtliga nivåer 2013	9
Bidragsberättigad folkbildningsverksamhet på samtliga nivåer	11
Bidragsberättigad folkbildningsverksamhet på samtliga nivåer 2012-2014.....	13
Lokal nivå - bidragsberättigad folkbildningsverksamhet 2012 – 2014	14
Lokal nivå - annan verksamhet.....	16
Lokalavdelningarnas samlade resultat 2012 – 2014	18
Cirkelledare och övrig personal 2012 – 2014	19
Sammanfattande analys	20
Undersökningens uppläggning	22

Sammanfattning

Studieförbundens intäkter uppgick till totalt 5,2 miljarder kr 2014, varav för folkbildningsverksamheten 3,7 miljarder kr, eller 72 procent av omsättningen.¹

Intäkterna var högre än både 2012 och 2013. För ett enskilt studieförbund ger det ett medelvärde på cirka 519 miljoner kronor (mkr) i intäkter. Variationen mellan förbunden är dock stor – från som lägst 27 mkr till som högst 1,1 miljard kr.

Resultatet visade ett samlat överskott på 41 mkr – för folkbildningsverksamheten ett underskott på 11 mkr och för annan verksamhet ett överskott på 52 mkr. Det innebär ett förbättrat resultat jämfört med 2013 då det samlade **överskottet** var 10 mkr, och med 2012 då studieförbunden visade på ett negativt resultat på 17 mkr.

Liksom tidigare år har annan verksamhets positiva resultat bidragit till att uppväga det negativa resultatet för folkbildningsverksamheten som dock för 2014 inte är lika dåligt som för 2012 (-47 mkr) och 2013 (-71 mkr).

Förbättring av resultatet för folkbildningsverksamheten beror främst på ett förbättrat resultat på avdelningsnivån där studieförbunden redovisar ökat statsbidrag och ökade övriga intäkter.

Fem studieförbund visar ett överskott av den totala verksamheten och fem ett underskott. Jämfört med föregående år är det ett studieförbund till som visar ett överskott.

Variationen mellan förbunden är stor – från ett underskott med som högst -12 mkr till ett överskott med som högst 31 mkr.

Det egna kapitalet på nationell och regional nivå var sammantaget 418 mkr, vilket är en ökning jämfört med 2013, men i stort sätt oförändrat jämfört med 2012.

Personalkostnaderna utgör ca 56 procent av kostnaderna.

¹ Vid alla jämförelser i rapporten är 2012 och 2013 års priser omräknade till 2014 års priser med hjälp av Konsumentprisindex; 0,9977 respektive 0,9982. Miljoner kronor förkortas till mkr. Antalet statsbidragsberättigade studieförbund är tio från den 1 juli 2010.

Tabell 1: Nyckeltal 2012-2014 i fasta priser (mkr)

	2012	2013	2014
Totala intäkter alla nivåer	4 798	4 991	5 194
varav folkbildningsverksamheten	3 566	3 567	3 740
varav annan verksamhet	1 232	1 424	1 454
Totala kostnader alla nivåer	4 895	5 006	5 185
varav folkbildningsverksamheten	3 693	3 667	3 792
varav annan verksamhet	1 201	1 339	1 393
Resultat efter dispositioner alla nivåer	-17	10	41
varav folkbildningsverksamheten	-47	-71	-11
varav annan verksamhet	30	80	52
Totalt bidrag	2 443	2 493	2 573
varav statsbidrag	1 656	1 667	1 708
Totalt eget kapital (nationellt, region)	419	335	418

Nyckeltal 2014

- Studieförbundens totala **intäkter** uppgick till 5,2 miljarder kr – varav folkbildningsverksamheten 3,7 miljarder kr eller 72 procent.
- Bidragsdelen för folkbildningsverksamheten var 2,6 miljarder kr, varav statsbidraget var 1,7 miljarder kr eller 33 procent av totala intäkter.
- Deltagar- och försäljningsintäkternas del av omsättningen inom folkbildningsverksamheten på lokal nivå var 21 procent.
- Studieförbundens totala **kostnader** uppgick till 5,2 miljarder kr – varav för folkbildningsverksamheten 3,8 miljarder kr.
- Personalkostnaderna för folkbildningsverksamheten på lokal nivå var 1,7 miljarder kr (54 procent av kostnaderna).
- **Resultatet** av den samlade verksamheten visade ett överskott på 41 mkr, medan folkbildningsverksamheten visade ett underskott på 11 mkr.
- Fem av studieförbunden redovisade ett överskott och lika många redovisade ett underskott i den totala verksamheten.
- 83 stycken eller 47 procent av studieförbundens 175 lokala enheter redovisade underskott som resultat av verksamheten.
- Antalet cirkelledare var cirka 112 000 varav 87 procent inte är arvoderade.
- Det egna kapitalet på central och regional nivå var 418 mkr.

Jämförelse 2012 – 2014 i fasta priser

- De totala **intäkterna** har ökat jämfört med både 2012 och 2013.
- Folkbildningens andel av de totala intäkterna har minskat från 74 procent 2012 till 72 procent 2014.
- De totala **kostnaderna** har ökat jämfört med 2012 och 2013.
- Det totala **resultatet** är positivt och har förbättrats väsentligt jämfört med föregående år, från ett överskott på 10 mkr till ett överskott på 41 mkr. Det är också en positiv differens på ca 58 mkr jämfört med 2012 års negativa resultat på 17 mkr. (variation mellan studieförbunden är stor, från överskott på ca 31 mkr till underskott på 12 mkr).
- Resultatet av **folkbildningsverksamheten** har förbättrats jämfört med 2012 och 2013 – från ett underskott på 47 mkr 2012 till ett underskott på 71 mkr 2013 och ett underskott på 11 mkr 2014.
- Resultatet av **annan verksamhet**, som har förbättrats jämfört med 2012 och försämrats jämfört med 2013, ligger på ett överskott på ca 52 mkr. Resultatet av annan verksamhet bidrar till ett avsevärt bättre totalt resultat och är tillräckligt för att finansiera underskottet som orsakas av det negativa resultatet för folkbildningsverksamheten.
- Förbättring av resultatet beror främst på ett förbättrat resultat för folkbildningsverksamheten på avdelningsnivån där studieförbunden redovisar ökat statsbidrag och ökade övriga intäkter
- Statsbidragets andel av de totala bidragen för folkbildningsverksamheten ligger på 69 procent och är oförändrat jämfört med 2013.
- Årssnittet heltidstjänster har minskat från 4 736 år 2013 till 4 280 år 2014 eller med 10 procent.

Inledning

Denna rapport är en av flera ekonomirapporter som Folkbildningsrådet publicerar årligen. Ytterligare en annan rapport är rapporten om folkhögskolornas ekonomi.

Inom ramen för sitt myndighetsuppdrag följer Folkbildningsrådet den ekonomiska utvecklingen på studieförbund och folkhögskolor i syfte att:

- säkerställa att bidragsmottagarna genomför sin verksamhet enligt gällande statsbidragsvillkor
- ge underlag till SCB för redovisning av utbildningskostnaderna för olika utbildningsanordnare
- ge bidragsmottagarna underlag för ekonomiska jämförelser, samt
- bidra till en ökad kvalitet i ekonomisk rapportering av bidragsmottagarnas verksamhet.

Uppföljningen genomförs med hjälp av en ekonomienkät som studieförbundens ekonomiansvariga tillhandahåller Folkbildningsrådet, samt genom studieförbundens årsredovisningshandlingar. En motsvarande uppföljning görs också av folkhögskolornas ekonomi, även om insamlingsmetoden skiljer sig något åt dem emellan.

Utöver här redovisad verksamhet bedriver studieförbunden också verksamhet i andra former, t. ex. bolag och stiftelser. Denna verksamhet beräknas ha en betydande omsättning, men omfattas inte av Folkbildningsrådets uppföljning och ingår således inte i denna rapport. Uppföljningen koncentreras till de juridiska personer som ingår i ett studieförbund och som är direkta eller indirekta mottagare av statsbidraget.

All verksamhet på samtliga nivåer 2013

Tabell 2: All verksamhet på samtliga nivåer (mkr)

	Alla nivåer	Lokal	Regional	Nationell
Intäkter*	5 194	4 587	111	496
Kostnader inkl. avskrivningar**	5 185	4 579	113	493
Resultat efter finans o dispositioner	41	26	1	15
Akkumulerat kapital	418	0	72	346
*varav				
Bidrag (stat, kommun, landsting)	2 573	2 311	83	179
** varav				
Personalkostnader	2 918	2 662	49	207

I tabellen redovisas all verksamhet som ingår i studieförbundens juridiska personer på samtliga nivåer. På nationell nivå ingår koncernredovisade resultat.

Studieförbundens totala intäkter uppgick till drygt 5 194 mkr (4 991 mkr år 2013). Av dessa var intäkterna på lokal nivå 4 587 mkr (4 421 mkr år 2013), för regioner och distrikt i de tre förbund som inte ingår på avdelningsnivå 111 mkr (107 mkr år 2013 för två förbund) och på nationell nivå 496 mkr (463 mkr år 2013). Av de totala intäkterna på lokal nivå utgjorde intäkterna av den statsbidragsberättigade verksamheten 68 procent eller 3 140 mkr (68 procent och 3 003 mkr år 2013). Övrig verksamhet i avdelningarna, främst deltagar- och försäljningsintäkter, utgjorde 32 procent eller 1 447 mkr (32 procent och 1 418 mkr år 2013).

Bidragen från stat, kommun, landsting/regioner utgjorde på lokal nivå 2 311 mkr eller 50 procent av de totala lokala intäkterna (2 207 mkr eller 50 procent år 2013). Personalkostnaderna är 2 918 mkr vilket är en ökning med 3 procent jämfört med föregående år. Ökningen är framförallt på förbunds nivån (6 procent), samt på avdelningsnivån (folkbildning 3 procent och övrig verksamhet 3 procent) medan personalkostnaderna på distriktsnivån sjunkit (-5 procent).

Det totala resultatet har förbättrats jämfört med både 2013 och 2012 då samlade resultatet var 10 mkr respektive -17 mkr. Fem studieförbund visar överskott och lika många ett underskott. De olika studieförbundens resultat varierar från överskott på 31 mkr till underskott på 12 mkr.

Det ackumulerade egna kapitalet inklusive fonder utgör 418 mkr vilket är en ökning med 83 mkr sedan 2013. Uppgifter om eget kapital avser nationell och regional nivå. Utöver det finns eget kapital på lokal nivå och på central nivå i stödfonder och centralfonder m.m.

Bidragsberättigad folkbildningsverksamhet på samtliga nivåer

Tabell 3: Bidragsberättigad folkbildning på samtliga nivåer (mkr)

	Alla nivåer	Lokal	Region	Nationell
Intäkter*	3 740	3 140	111	489
Kostnader inkl avskrivningar**	3 792	3 192	113	487
Resultat efter finans o dispositioner	-11	-26	1	14
Akkumulerat kapital	418		72	346
*varav				
Statsbidrag	1 708	1 529		
Landstingsbidrag	278	194	83	
Kommunbidrag	331	331		
Övriga bidrag	172	172		
Summa bidrag	2 489	2 227		
**varav				
Personalkostnader		1 726		

Intäkterna uppgick till 3 740 mkr (3 567 mkr år 2013) och kostnaderna till 3 792 mkr (3 667 mkr år 2013)². Resultatet har förbättrats jämfört med föregående år, från ett underskott på 71 mkr till ett underskott på 11 mkr. Resultatförbättringen är främst beroende på ett förbättrat resultat på avdelningsnivå till följd av en följd av ökade statsbidrag och övriga intäkter på avdelningsnivån.

2014 erhöll studieförbunden 1 708 mkr (varav 102 mkr³ i förstärkningsbidrag) i statsbidrag från Folkbildningsrådet. Motsvarande summor för år 2013 var 1 667 mkr respektive 99 mkr.

En genomgång av studieförbundens årsredovisningar visar att samtliga redovisat sina statsanslag. Förbundens transfereringar av bidrag till

² Tabellen är även underlag för de uppgifter som SCB årligen publicerar i sin sammanställning av *Kostnader för utbildningsväsendet för samtliga utbildningsformer*. Samtliga organisationsnivåer ingår i underlaget. Beträffande den regionala nivån kan inte uteslutas att uppdragsverksamhet kan ingå då detta inte är kartlagt.

³ Från 2012 fördelas statsbidraget enligt ny bidragsfördelningsmodell där 6 procent av statsbidraget avsätts till förstärkning av verksamhet som är förenad med särskilda kostnader och som riktar sig till prioriterade målgrupper, funktionsnedsatta och invandrade.

lokalavdelningarna redovisas av fyra förbund direkt i resultaträkningen och av övriga förbund i noter.

Landstingens bidrag uppgår till sammanlagt 278 mkr vilket är en ökning med 9 mkr jämfört med föregående år.

Kommunernas bidrag uppgår till 331 mkr vilket är en minskning med 2 mkr jämfört med vad studieförbunden redovisat för 2013.

Studieförbundens personalkostnader för den bidragsberättigade folkbildningsverksamheten på lokal nivå uppgick till 1 726 mkr vilket är högre än både 2013 och 2012. Personalkostnaderna på regional och nationell nivå och för annan verksamhet redovisas i Tabell 2.

Bidragsberättigad folkbildningsverksamhet på samtliga nivåer 2012-2014

Resultatet av folkbildningsverksamheten har mellan 2012 och 2014 förbättrats med 35 mkr, från ett underskott på 47 mkr till ett underskott på bara 11 mkr. Framst till följd av ökade statsbidrag och övriga intäkter.

På förbunds nivå ser vi ett försämrat resultat med 15 mkr, medan distriktsnivå uppvisar ett marginellt högre resultat på 0,1 mkr. Försämringen av resultatet på förbunds nivå kan härledas till ett svagt resultat efter finansiella investeringar.

Tabell 4: Bidragsberättigad folkbildning på samtliga nivåer 2012-2014 (mkr)

	2012	2013	2014
Intäkter			
Avdelningar	3 017	3 003	3 140
Region/distrikt	93	107	111
Förbund	455	457	489
Totalt	3 566	3 567	3 740
Kostnader inkl. avskrivningar			
Avdelningar	3 134	3 105	3 192
Region/distrikt	97	107	113
Förbund	463	455	487
Totalt	3 693	3 667	3 792
Resultat efter finans o disp.			
Avdelningar	-92	-100	-26
Region/distrikt	-1	1	1
Förbund	47	28	14
Totalt	-47	-71	-11
Akkumulerat kapital inkl. fonder			
Region/distrikt	98	55	72
Förbund	319	279	346

Summa 418 334 418

Lokal nivå - bidragsberättigad folkbildningsverksamhet 2012 – 2014

Tabell 5: Bidragsberättigad folkbildning på lokal nivå
2012-2014 (mkr)

	2012	2013	2014
INTÄKTER			
Deltagar- o försäljningsintäkter	663	663	673
Statsbidrag	1 476	1 465	1 529
Kommunbidrag	310	333	331
Landstingsbidrag	190	186	194
Övriga bidrag*	193	169	172
Övriga intäkter	187	187	240
Summa intäkter	3 017	3 003	3 140
KOSTNADER			
Material o ext. verksamhetstjänster	407	424	457
Lokal, inventarier, fastighet	426	435	438
Förbrukn. inventarier, rep, frakt	55	46	45
Resekostnader	35	33	35
Marknadsföring	94	83	75
Kontorskostn. övriga externa tjänster	328	328	350
Övriga externa kostnader	28	26	23
Personalkostnader	1 706	1 677	1 726
Poster av engångskaraktär	8	3	9
Summa driftskostnader	3 089	3 054	3 157
Avskrivningar enl. plan	45	51	35
Kostnader inkl. avskrivningar	3 134	3 105	3 192
VERKSAMHETSRESULTAT	-117	-103	-52
Finansiella intäkter o kostnader			
Intäktsränta	35	29	34
Kostnadsränta	-12	-24	-7
Resultat före bokslutsdisp.	-94	-97	-26
Bokslutsdispositioner	2	-2	0
RESULTAT	-92	-100	-26

På lokal nivå redovisar fem av studieförbunden ett överskott (tre år 2012) och fem ett underskott för folkbildningsverksamhet.

Deltagar- och försäljningsintäkternas andel av intäkterna på lokal nivå uppgår för alla studieförbund till i genomsnitt 21 procent vilket är något lägre (1 procent) jämfört med föregående år. Sju studieförbund ligger under snittet medan tre studieförbund redovisar deltagar- och försäljningsintäkter över snittet (från 0 procent till 55 procent).

Statsbidragets andel av intäkterna är i genomsnitt 49 procent vilket är oförändrat jämfört med föregående år. Nio av studieförbunden ligger kring snittet. För ett av studieförbunden utgör statsbidraget runt 30 procent.

Kommunbidragets andel av intäkterna är i genomsnitt 11 procent vilket är oförändrat jämfört med föregående år. Variationen är från 6 procent till 24 procent; fyra av studieförbunden har lägre andel än 10 procent.

Landsting/regionbidragets andel av intäkterna är i genomsnitt 6 procent vilket är oförändrat jämfört med föregående år. Sex av studieförbunden redovisar lägre än genomsnittet och fyra studieförbund redovisar 6 procent eller högre.

Övriga bidrags andel av intäkterna är i genomsnitt 5 procent av intäkterna vilket är oförändrat jämfört med föregående år.

Bland studieförbundens kostnader dominerar **personalkostnaderna** som uppgår i genomsnitt till 55 procent av de totala kostnaderna vilket är oförändrat jämfört med föregående år. Fem av studieförbund redovisar högre personalkostnader än genomsnittet (mellan 53-64 procent).

Kostnaderna för **lokaler/fastigheter** är i genomsnitt 14 procent vilket är oförändrat jämfört med föregående år. Fem av studieförbunden redovisar under snittet och lika många över snittet.

Lokal nivå - annan verksamhet 2012 – 2014

Tabell 6: Annan verksamhet på lokal nivå 2012-2014 (mkr)

	2012	2013	2014
INTÄKTER			
Deltagar- o försäljningsintäkter		700	743
Statsbidrag	54	65	113
Kommunbidrag	145	137	140
Landstingsbidrag	10	22	4
Övriga bidrag*	298	314	292
Övriga intäkter	139	180	156
Summa intäkter	1 229	1 418	1 447
KOSTNADER			
Material o ext. verksamhetstjänster	106	122	115
Lokal, inventarier, fastighet	140	162	174
Förbrukn. inventarier, rep, frakt	19	21	21
Resekostnader	14	11	17
Marknadsföring	22	23	23
Kontorskostn. övriga externa tjänster	54	67	61
Övriga externa kostnader	7	8	13
Personalkostnader	818	898	935
Poster av engångskaraktär	0	-14	0
Summa driftskostnader	1 179	1 298	1 358
Avskrivningar enl. plan	20	35	29
Kostnader inkl. avskrivningar	1 199	1 333	1 387
VERKSAMHETSRESULTAT	30	85	60
Finansiella intäkter o kostnader			
Intäktsränta	11	3	2
Kostnadsränta	-11	-9	-9
Resultat före bokslutsdisp.	29	80	53
Bokslutsdispositioner	1	1	-2
RESULTAT	30	80	52

Utöver den statsbidragsberättigade verksamheten bedriver studieförbunden även annan utbildningsverksamhet. Det sker i form av uppdragsverksamhet och huvudmannaskap för olika skolor och institut. Denna verksamhet bedrivs genom de lokala enheterna (som redovisas i ovanstående tabell) och i vissa fall via bolag och stiftelser utanför studieförbundens egna juridiska personer.

Annan verksamhet på lokal nivå hade 2014 en omsättning på 1 447 mkr vilket är en ökning med 29 mkr jämfört med föregående år och 219 mkr jämfört med 2012.⁴ Annan verksamhet utgör 32 procent av lokalavdelningarnas totala omsättning mot 32 procent 2013 och 29 procent 2012. Hos sex studieförbund är annan verksamhet lägre än snittet och hos två studieförbund är den högre. Två studieförbund rapporterar ingen annan verksamhet.

Sex av studieförbunden redovisar sammantaget ett överskott från annan verksamhet, vilket är oförändrat jämfört med 2013.

⁴ För att ge en möjlighet för en jämförelse mellan de tre senaste åren har resultatet för annan verksamhet för 2014 reducerats med ca 141 mkr. Det motsvarar värdet av intäkten som en lokalavdelning på ett av studieförbund haft efter en fastighetsförsäljning.

Lokalavdelningarnas samlade resultat 2012 – 2014

Tabell 7: Lokalavdelningarnas samlade resultat
2012-2014 (mkr)

	2012	2013	2014
Lokalavdelningars resultat			
Avd. med neg. (före finans och disp.)	-135	-104	-47
Avd. med pos. (före finans och disp.)	51	98	98
Summa	-84	-5	50
Avd. med neg. (efter finans och disp.)	-118	-112	-44
Avd. med pos. (efter finans och disp.)	57	104	103
Summa	-61	-8	58
Antal avdelningar			
Avd. med neg. (före finans och disp.)	125	95	83
Avd. med pos. (före finans och disp.)	60	85	92
Summa avdelningar	185	180	175
Avd med neg. (efter finans och disp.)	113	74	68
Avd med pos. (efter finans och disp.)	72	106	107
Summa avdelningar	185	180	175

I redovisningsunderlaget för avdelningarnas verksamhet 2014 ingår 175 enheter, vilket är en minskning från föregående år med 5 enheter. Av tabellen framgår att 83 av avdelningarna gick med underskott före finansiella kostnader och intäkter samt före bokslutsdispositioner medan 92 avdelningar redovisade överskott.

Resultaten förbättrades något efter att hänsyn tagits till finansiella kostnader och intäkter samt bokslutsdispositioner till att 68 avdelningar redovisade ett sammanlagt underskott med 44 mkr (112 mkr år 2013) och 107 avdelningar redovisade ett överskott med 103 mkr (104 mkr år 2013).

Det sammanlagda nettoresultatet är ett överskott på 58 mkr och innebär en avsevärd förbättring jämfört med underskottet på 8 mkr för 2013.

Cirkelledare och övrig personal 2012 – 2014

Tabell 8: Cirkelledare och övrig personal 2012-2014 (mkr)

	2012	2013	2014
Cirkelledare alla	112 307	112 253	112 268
varav			
ej arvoderade	97 495	96 738	97 116
arvoderade	14 482	15 289	14 813
tillsvidareanställda	330	356	352
Personal, ej cirkelledare (årsnitt)	4 582	4 736	4 280

Antalet cirkelledare rapporteras till drygt 112 000 vilket är i nivå med 2012 och 2013.

Runt 97 000 (87 procent) cirkelledare genomför sitt uppdrag utan arvode. Det är stora skillnader mellan studieförbunden. Hos fyra studieförbund genomför över 90 procent av cirkelledarna sitt uppdrag utan arvode. I övriga studieförbund genomför mellan 50 – 90 procent av cirkelledarna sitt uppdrag utan arvode. Sedan 2010 har antalet cirkelledare utan arvode varit relativt oförändrat och legat runt 87 procent.

Antalet anställda (årsnitt heltidstjänster) som inte är cirkelledare, uppgick sammanlagt på alla nivåer till 4 280. Det är en minskning med 456 jämfört med 2013 och med 302 jämfört med 2012, eller en ökning med 10 procent jämfört med föregående år.

Antalet juridiska personer inom de tio studieförbunden är 225 enheter.

Sammanfattande analys

Studieförbundens organisatoriska och ekonomiska förutsättningar skiljer sig mycket. Det minsta studieförbundet hade 2014, 5 avdelningar, 13 anställda och 27 miljoner kronor i omsättning, medan det största studieförbundet hade 52 avdelningar, 945 anställda och 1,1 miljard kronor i omsättning. En annan aspekt är att bidragsberättigad folkbildningsverksamhet står för hälften eller mindre av intäkterna på avdelningsnivån i två av de större studieförbunden, medan det i övriga studieförbund utgjorde från 82 procent till 100 procent av intäkterna. Studieförbundens egna avdelningar har olika verksamhetsmässiga och ekonomiska förutsättningar.

Under 2015 vittnar flertalet av studieförbunden om ett förbättrat ekonomiskt läge jämfört med tidigare år. Detta beror inte minst på att flera av studieförbunden genomfört sammanslagning av avdelningar för att på så sätt uppnå effektivare resursutnyttjande och därmed minskade kostnader. Parallellt med detta har alltfler studieförbund infört förbundsgemensamma redovisningscentraler i syfte att bättre kunna följa upp sina avdelningars ekonomiska utveckling och för att i tid kunna identifiera ekonomiska och andra risker samt vidta åtgärder. Man har ofta egenutvecklade nyckeltal som används vid den ekonomiska uppföljningen.

Infrastrukturella satsningar, gemensamma redovisningscentraler är ett exempel på detta, innebär ofta att studieförbunden investerar med av sitt eget kapital. Ett annat skäl till minskning av eget kapital kan vara ekonomiskt stöd till avdelningar som utsätts för ekonomiska påfrestningar. Det kan bero på minskad verksamhet, minskade bidrag från kommuner och landsting eller tillfällig obalans i ekonomi.

Minskade kommunbidrag är ett återkommande problemområde för studieförbunden. De kommunala bidragen har under åren minskat kraftigt, med närmare 63 procent sedan 1992⁵. Likt statsbidraget är de kommunala bidragen ofta ett slutet bidragssystem som fördelas utifrån studieförbundens relativa andelar. Det innebär att ett studieförbund kan öka sitt kommunala bidrag även när det samlade kommunala bidraget minskar. Ett studieförbund kan exempelvis etablera sin närvaro i fler kommuner samt öka sin relativa andel av verksamhetsvolymen i en viss kommun. Några väljer ibland att ingå s.k. idéburet offentligt partnerskap. Det innebär att man som civilsamhällsaktör samarbetar med en offentlig instans, i det här fallet kommunen, i syfte att tillsammans ta sig an en

⁵ [Kommunernas och landstingens/regionernas bidrag till studieförbund - 2014](#)

samhällsutmaning. På så sätt kan man mer långsiktigt stärka samarbetet med kommunen.

Annat sätt för studieförbunden att få alternativ finansiering är att genomföra verksamhet som inte är statsbidragsberättigad. Ofta är det fråga om folkbildningsverksamhet som inte är statsbidragsberättigad pga. att den finansieras av en annan offentlig aktör, men inte sällan är det uppdragsverksamhet som ett studieförbund erhållit i en offentlig upphandling. Några av studieförbunden väljer att fokusera och renodla den statsbidragsberättigade folkbildningsverksamheten och anser att de egna medlemsorganisationernas och samarbetsorganisationernas behov ska ligga i fokus. Andra ser fördelar i att även ägna sig åt verksamhet som inte är statsbidragsberättigad, inte minst för att den bidrar ekonomiskt till att täcka för de underskott som folkbildningsbidragen och deltagarintäkterna inte förmår att finansiera fullt ut.

Undersökningens uppläggning

Uppgifterna på lokal och regional nivå är insamlade genom enkät till förbundens ekonomihandläggare. Enkäten har haft samma utformning sedan 2005. För den lokala nivån är redovisningen uppdelad på verksamhetsområdena *folkbildningsverksamhet* och *annan verksamhet* (= ej statsbidragsberättigad).

För region och distrikt presenteras en koncentrerad sammanställning av ekonomin för de tre studieförbund som har treledsorganisation (ABF, Studieförbundet och SV).

Enskilda studieförbunds uppgifter presenteras inte. Presentationen innehåller endast sammanfattande tabeller över samtliga studieförbund.

Det är svårt att göra jämförelser mellan studieförbunden av flera skäl:

- Studieförbundens organisationsstrukturer ser olika ut och ändras över tiden.
- Arbetsfördelningen mellan studieförbundens organisationsled varierar liksom kostnadsfördelningen på olika nivåer.
- Studieförbund med tvåledsorganisation redovisar oftast alla kostnader och intäkter på lokalavdelningsnivå. Det gör inte de tre studieförbund som har en treledsorganisation.
- Antalet juridiska personer inom de tio studieförbunden uppgick vid rapporteringstillfället till 225. På lokal nivå fanns 171, på regional nivå 36 och på nationell nivå tio.

På nationell nivå har kostnader och intäkter reducerats för de studieförbund som bruttoredovisar det erhållna statsbidrag från Folkbildningsrådet med motsvarande transfererat statsbidrag till lokal och regional nivå.

